

Podstawowe dane osobowe recenzenta

dr hab. Wojciech Kubica, prof. AM

Dziedzina, sztuki muzyczne

Dyscyplina, instrumentalistyka

Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów
w Łodzi

Łódź, dnia 28 września 2024 r.

Recenzja pracy doktorskiej mgr Soni Markiewicz

Zlecaniodawca recenzji

Akademia Muzyczna im. K. Lipińskiego we Wrocławiu, pismo prof. dr hab. Jolanty Szybalskiej-Matczak, Przewodniczącej Rady Dyscypliny Sztuki Muzyczne.

Dotyczy

Uchwały nr 25/2024 z dn. 8 maja 2024 r. Rady Dyscypliny Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. K. Lipińskiego we Wrocławiu w sprawie wyznaczenia recenzenta pracy doktorskiej w przewodzie na stopień doktora sztuki w dziedzinie Sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej Instrumentalistyka Pani mgr Soni Markiewicz. Temat pracy: „Aspekty wykonawcze we współczesnej notacji muzycznej na przykładzie partii fortepianu w sonatach na skrzypce i fortepian Alfreda Schnittkego”.

Informacje o doktorantce

Sonia Markiewicz ukończyła z wyróżnieniem Państwową Szkołę Muzyczną im. A. Malawskiego w Przemyślu. Następnie z wyróżnieniem ukończyła studia o profilu solistycznym w klasie fortepianu prof. Grzegorza Kurzyńskiego w Akademii Muzycznej im. K. Lipińskiego we Wrocławiu. Swoje umiejętności muzyczne kształciła także na kursach mistrzowskich pod kierunkiem takich pianistów jak: Kevin Kenner, Stephen Drury, Adam Wodnicki (USA), Ronan O'Hora (Anglia), Orla McDonagh (Irlandia,)Manfred Wagner-Artz (Austria), Krzysztof Jabłoński, Włodzimierz Obidowicz (Polska).

Obok solowej działalności koncertowej (III Nagroda na XXIII Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym „ROMA” 2013 w Rzymie), aktywnie działa w zakresie kameralistyki fortepianowej: zdobyła m. in. I Nagrodę na IV Akademickim Konkursie Interpretacji Pieśni (ze śpiewaczką Natalią Rubiś-Krzeszowiak), Wyróżnienie na II Akademickim Konkursie Zespołów Kameralnych; akompaniowała na wielu ogólnopolskich jak i międzynarodowych konkursach muzycznych uzyskując wyróżnienia za kreacje artystyczne. Brała udział w wielu festiwalach i projektach muzycznych: Musica Polanica Nova, Musica Electronica Nova, Festiwal Muzyki Johna Cage'a, Muzyka Epok. Od roku 2012 tworzy duet wraz ze skrzypkiem Karolem Lipińskim- Brańką (wraz z którym nagrała swoją debiutancką płytę CD z muzyką filmową). Od 2023 roku wraz z saksofonistą Mateuszem Boduchem współtworzą także duet WrocLight Duo. Od czerwca 2017 roku pianistka należy do Stowarzyszenia Polskich Artystów Muzyków (SPAM) Oddział we Wrocławiu. W 2022 roku mgr Sonia Markiewicz otrzymała Stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach którego skomponowała dwa cykle miniatur instrumentalnych przeznaczonych na fortepian preparowany (My Small „Prepared” World) oraz toy piano (Six Miniatures for Toy Piano).

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska Pani mgr Soni Markiewicz „Aspekty wykonawcze we współczesnej notacji muzycznej na przykładzie partii fortepianu w sonatach na skrzypce i fortepian Alfreda

Schnittkego” składa się z dzieła artystycznego oraz jego opisu. Dzieło artystyczne zawiera wykonanie następujących utworów Alfreda Schnittke :

I Sonata na skrzypce i fortepian

1. *Andante*

2. *Allegretto*

3. *Largo*

4. *Allegretto scherzando*

II Sonata na skrzypce i fortepian „Quasi una Sonata”

III Sonata na skrzypce i fortepian

1. *Andante*

2. *Allegro*

3. *Adagio*

4. *Senza tempo*

Nagrania zostało zrealizowane w Sali Stowarzyszenia Wrocławskich Kameralistów (31.03.2021) oraz w Sali koncertowej Klubu Muzyki i Literatury we Wrocławiu 21 kwietnia 2023 roku. Partię skrzypiec w prezentowanych dziełach realizuje Christian Danowicz zaś realizatorem nagrania jest Miłosz Markiewicz.

Przedstawione dzieło dowodzi wysokich kompetencji artystycznych doktorantki w zakresie wykonawstwa współczesnej muzyki XX wieku. Realizację trzech sonat na fortepian i skrzypce Alfreda Schnittke charakteryzuje energia, wyrazista artykulacja i kontrasty dynamiczne, niekiedy wykraczające poza utarte normy estetyczne. Interpretacja obu artystów pozostaje jednak (z nielicznymi wyjątkami, takimi jak nieoznaczona zmiana tempa w 31 takcie II cz. I Sonaty) zgodna z intencjami wykonawczymi zawartymi przez kompozytora w zapisie nutowym, a jego drobiazgowa i precyzyjna realizacja zasługuje na szczególne uznanie. Sama Doktorantka w rozdziale „Pozostałe zagadnienia wykonawcze sonat na skrzypce i fortepian Alfreda Schnittkego” dzieli pracę nad dziełem artystycznym będącym przedmiotem postępowania na trzy grupy:

- odczytanie tekstu
- realizacja partii fortepianu
- współpraca obu instrumentalistów

Z uznaniem należy stwierdzić, że wszystkie wskazane etapy pracy nad dziełem charakteryzuje głęboka wnikliwość, drobiazgowość i staranność. Już w pierwszej części I Sonaty Schnittkego zauważalna jest duża precyzja rytmiczna i artykulacyjna pianistki doskonale kontrastująca z utrzymaną w śpiewnym *sostenuto* partią skrzypiec. Wspólna dla obu instrumentów dynamika *piano* pozostawia w realizacji pianistki pewien niedosyt. W moim subiektywnym odczuciu spowodowany jest bliskim ustawieniem mikrofonu, pozbawionym rezonansu wynikającego z akustyki sali. Być może takie było wszakże założenie interpretacyjne doktorantki, dając tym samym poczucie sterylności nagrania, oraz sprzyjając realizacji krótkiej artykulacji. Powyższy wybór ma jednak również drugą stronę - niższy wolumen dynamiki *piano* otworzyłby drogę do budowy wyrazistszych kontrastów dynamicznych, a nieco większy pogłos z pewnością byłby wsparciem dla swoją drogą znakomicie realizowanej przez Christiana Danowicza, partii skrzypiec. Początkowe wrażenie ulega jednak szybko zmianie, szczególnie interpretacja II Sonaty Alfreda Schnittkego (realizacja w Klubie Muzyki i Literatury) daje obraz symbiotycznego brzemienia obu instrumentów. Dwa motywy *Andante* w partii fortepianu , skądinąd w sposób bezpośredni rytmicznie nawiązujące do dwóch recytatywów w II części Sonaty A-dur C. Francka na fortepian i skrzypce, znakomicie kontrastują z następującym po nim *Allegro subito forte*. Artyści w licznych wskazówkach wykonawczych kompozytora, w zakresie realizacji fermat, wybierają często krótszy od wskazanego czas, co w mojej opinii jest decyzją słuszną, zdecydowanie wpływającą na spójność formy interpretowanego dzieła.

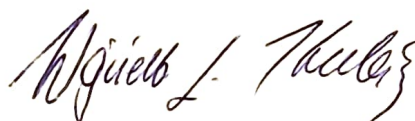
Realizacja III sonaty nie budzi zastrzeżeń, choć należy obiektywnie uznać, że przy nierozbudowanej, wręcz minimalistycznej partii fortepianu, ciężar kreacji dzieła spoczywa na barkach realizującego partię skrzypiec Christiana Danowicza, któremu należą się słowa uznania za pięknie prowadzoną narrację. Jedyne w całym utworze określenie dotyczące emocjonalnego charakteru dzieła (*Inquieto* w IV cz. Sonaty) w mojej opinii ma o wiele większy potencjał, którego nie udaje się wykorzystać, ze względu na bardzo stabilny, pomimo początkowego określenia *Libre*, puls. Powyższe detale mogą być jednak jedynie przyczynkiem do dyskusji i nie decydują o bardzo dobrym odbiorze całego dzieła artystycznego.

Opis dzieła artystycznego

Na opis dzieła artystycznego składają się wstęp, trzy części podzielone na pięć rozdziałów, zakończenie oraz bibliografia licząca 74 pozycje, szereg źródeł internetowych określonych jako netografia, a także lista nagrań. Opis dzieła jest bardzo rozbudowany i rozmiarami znacznie wykracza poza wymagania pracy doktorskiej - całość zawarta jest w ponad 250 stronach tekstu. Warto jednakże podkreślić, że pomimo tak obfitych rozmiarów zawartość merytoryczna nie budzi żadnych zastrzeżeń – brak tu typowych dla tak rozbudowanych opisów dzieła powtórzeń, czy dłużyzn wynikających z rozproszenia treści. Po przedstawieniu we wstępie celu pracy autorka opisuje w kolejnych rozdziałach postać Alfreda Schnittke, jego styl kompozytorski i przemiany tego stylu oraz twórczość. W najbardziej rozbudowanym, drugim rozdziale przedstawione są rozszerzone techniki gry na fortepianie oraz notacja muzyczna XX wieku ze szczególnym uwzględnieniem realizacji techniki klasterowej, techniki gry na strunach i techniki bezgłośnego naciskania klawiszy. Doktorantka omawia problematykę realizacji powyższych technik, zarówno w oparciu o przedstawione w bibliografii źródła, jak i własną praktykę wykonawczą. Na uznanie zasługuje zarówno konstrukcja pracy, jej język jak i zawartość merytoryczna. Nieliczne niezręczności stylistyczne typu: "fortepian przeplata pojedyncze nuty i klaster" nie mają wpływu na ogólny, bardzo dobry odbiór opisu dzieła. W zakończeniu opisu Doktorantka stwierdza: „Zdaję sobie sprawę, że powyższa dysertacja to jedynie kropla w morzu, jakim jest ogólne zagadnienie obecności fortepianu w muzyce XX wieku i XXI wieku”. Zapewne to prawda, jednak w zakresie realizacji współczesnej notacji muzycznej w sonatach na skrzypce i fortepian Alfreda Schnittkego dysertacja p. Soni Markiewicz w sposób drobiazgowy i wyczerpujący omawia powyższy temat. Praca w mojej opinii jest bardzo cennym kompendium wiedzy dla pianistów sięgających po ten właśnie repertuar. Jedyne niedosyt mogłoby pozostawić zakończenie pracy, w którym czekałem na pewien rodzaj personalnej ekstrawertywności, pokazującej emocjonalny stosunek doktorantki do omawianego tematu. Stawia to jednak pytania o sens i rozumienie sztuki, a to już temat na osobną dysertację. Pracę powyższą przyjmuję.

Konkluzja

Stwierdzam, iż dzieło artystyczne i jego opis przedstawione przez Panią mgr Sonię Markiewicz spełnia wymagania art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14.03. 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Pracę doktorską Pani mgr Soni Markiewicz przyjmuję bez zastrzeżeń.

A handwritten signature in dark ink, reading "Andrzej L. Thulz". The signature is written in a cursive, flowing style.